

IZDAVAČKI CENTAR SPLIT
Narodni trg 4
Glavni i odgovorni urednik
Duško Čizmić-Marović

Ivan Martinac
POHVALE
Split
1981

Mojoj dragoj sestri
Tatjani

no

Split, 28-6-81.

POHVALE

UVOD U POHVALE

Sinoć sam sanjao Arthura Rimbauda
kako iz đачke teke prepisuje pjesmu
za maleno djetešce Fernanda Pessou
Split, 29. ožujka 1980.

Znao sam da sam ovdje a ne tamo
makar nije bilo razloga zašto sam baš ovdje a ne tamo
zašto sam baš sada a ne onda

Po Blaiseu Pascalu

Nizovi snova ili nemaju kraja ili je u posljednjem ključ

Po Jorgeu Luisu Borgesu

TÜBINGENSKA PJESMA

Friedricha Hölderlina
Stéphaneu Mallarméu

Sin čovječji istina odlazi kako je određeno
ali jao čovjeku koji predaje sina čovječjega
Bilo bi mu bolje da se nije ni rodio
da svoju ruku nije umočio
u njegovu zdjelu

Ono čemu teži vjetar iznad vode
svečana dobrodušnost neopozivog
majstorov mir
njegovoj će duši ostati zauvijek strano
Postat će svačiji dvojniki
Ular za svačiju mazgu
Svačiji svršetak
I kad god bude u pravu
svi će ustati protiv njega
Pitat će se poradi čega
O svakako
I nikad mu se neće posrećiti

VENECIJANSKA PJESMA

Roberta Browninga
Ezri Poundu

Agostino
Jacopo
Duccio
Sandro
Sordello
i Pernela concubina
što ljubljase ih svih
krenuše
1265.
oko 7 sati
niz opasnu strminu
a zatim rimskom cestom za Freiburg
gdje glatka lica obitavaše Aliénor d'Aquitaine
milosnica trubadura
i njezin vjerni paž
ukrašenih rukava
usred puste
bjelokosne
dvorane
(Le donne e i cavalieri)

Zvonkim glasom
Sordello pjevaše o Mantovi
O bliskosti što putuje vodom kao tigar kroz džunglu
O srebrnim kljunovima ptica
O vršku tornja
O bijedi
O porazu
O strahu
O čipki života nakon smrti
Bijaše srpanj
(Raspust za sveučilištarce)
Cedrovi mirisahu na mladu koševinu
i pocakljeno grožđe
Nježan zvuk
zibaše uzduh

dok Sordello pjevaše o Mantovi

Oh Sordello
Oh Jo Tyson
Oh Elizabeth

Cvrčci pričaju koješta
o slapovima što nadvisuju vlastiti šum
o strujanju morske pjene
o četvrtastoj brazdi
o hodu unatrag
o kmetovima
o slobodi
(Vinculo liberatus libertate se liberavit)

Sjaje se mrlje ravnice pod točkovima kola
dok orao guta novčić
provansalskog bola obredni orah
i nikad nije bilo ovakve pustolovine
plavobijele
modrosive
grimiznojubičaste
kao što je ova na koju te pozivljem
Prijatelju
Moje se kćeri podavaju poglavaru sela
uveliko uživajući
a mene optužuju za pakost i sućut
iako je sve sućut
i svatko se otima za nju
kao za uvaljanu pljevu
SLUŠAJ
Ukoliko umrem
odnijet ću sve sa sobom
a oni drugi
manje-više nerazumni
počet će ispočetka

CAMDENSKA PJESMA

Walta Whitmana
Giuseppeu Ungarettiju

premda ponekad nadjačan silovitošću strave
žestinom svojeglavom i vedrom
vezah svoja čuvstva
vlatima trave
jer ona brže raste nego što kosac kosi
Sve je dobro
Dobro je kada orač kaska za plugom
kada je stol prostrt
žito zrelo
barut suh i sačuvan
Dobro je što trpljenjem ne mogu dotaknuti tišinu vrta
opustošiti bezmjernost
i sebe prestići
Sve je dobro
Majmuni moje mladosti
skakuću po kruškinu lišću
oponašajući bespomoćna glumca
koji je tek tako
jedinstvenim svojstvom što ga imaju siromasi
recitirao pjesme iz 1328.

Al porto
il battello si posa

Goniči liježu na šarene ponjave
pospani nakon napornih hajki
Mrazna je vrlet ostala iza njih
Medvjede rebro
Krletka bajki
Izišavši iz opsega stoljetna hrasta
oni čute zlo i krepost
mrvice obilja
Čudoredna braćo s čizmama od sedam milja
Ja sam onaj Walt Whitman
Walt Whitman visok
šesnaestinu stope

BERLINSKA
PJESMA

Georga Heyma
Renéu Charu

Gotovo nezamjetljiv
udišem izvanjski muk
izdišem unutarnji
misleći pri tome
kako će već sutra
ili prekosutra
nečija nenasvist
dovršiti ovu priču koju sam započeo
i kako poslije mene neće ostati ništa
Uboga stvar

Konji natovareni gipsanim poprsjima
prelaze rijeku Havel
Krijesnice pršte
Jabučnjak iskri dolinom
Jedan
posve sitni i smiješni
Filip August
iskače
iz tintarnice
hvaleći
ritam
pokret
igru
Neiscrpno boštvo romaničkog pletera

Četrnaest je tjedana minulo od one užasne studeni
a čavke iz ulice Weihburg
još nadlijeću dimnjak zgrade
što kolijevkom bune često je nazivah
katkad domovinom

Uzimljem nož
Oklijevajući režem grudu blata
unaprijed razočaran onim što ću naći
kad gle:

Pod sječivom izlijeće leptir
s čudesnom pjegom od živih dragulja

BALTIMORSKA PJESMA

Edgara Allana Poea
Isidoru Lucienu Ducasseu

Toga jutra stajah sam u kutu sobe
kao i uvijek predan neobičnoj čežnji
tako da jedva začuh glasni zov nad glavom

Edgar Allan

Edgar Allan

Toga jutra stajah sam u kutu sobe
rasplićući mrežu malih šumskih vila
a taj svat mi priđe

nečužno

u smeđem kišnom ogrtaču

govoreći

jedanput

okreni ključ jedanput

i svaki će ugarak iz krušne peći

odgovor znati na postavljeno pitanje

Pomislih

kako je tiho

neprotumačivo tiho

kanda je i on tu

odziv mojeg vida

sve bljeđi

i bljeđi

Đavo kobni pokus primicaše međi

Dok ti čekaš

reče

Prevratnička garda trampni dvorsko smeće

sudeći da vrijeme povoljno je za to

LONDONSKA PJESMA

Williama Blakea
Charlesu Baudelaireu

Lutalac
Tamnoput
Stasit
stiže na poluotok
sanjajući korov
kraljičinu svitu
jamstvo i kreč

Harriet i Mary
i Emilia Williams
nadoše svoj odar pod atlantskim valom
Pogibeljne plovidbe
i mnoga mora
ostadoše za njim
U džepu mu bijaše oda grčkoj urni

O Wind
If Winter comes can Spring be far behind?

Zaboravio je zvižduk divljih kovitlaca
Zastave i užad isprskane solju
Portugalske škune
Mletačka vesla
Plamenac Kartage
Vitlo i čekrk

Zaboravio je čamce tegljače jedara
Istetoviranu čeljad na niskom keju
Pustolove
Potčasnike uz kvadrant i sekstant
Pramčani ležaj
nepojmljivo tvrd

Iz britanskih magli
izvedoše ga drugari
šepavi lord George i Trelawny

Sretoše ga opet na ligurijskom žalu
smrskane lubanje
iščupana srca

Spuštao je sidro
hrptenicom dúge
prisluškajući dah
što zamire u njoj

VIZNARSKA PJESMA

Federica Garcíje Lorke
Branku Miljkoviću

Zima je prošlost
Bez ikakove sjete
pupaju grane gloğa
Posvuda
kopni snijeg

Sveti Mihovil
anđeo zemunica
pretače plavet
u sud saete
siguiriyē
malagueñe
Juan Rúiz
nimalo zbunjen
uspravljen motri
na Fuentevaqueros

Oružnici oštre već oštre mačeve

Vicente
ivicom srpa uvis podiže čašu
a ja mu nazdravljam sretan
iako sasma svjestan
da nitko poslije mene
razumjeti neće
hirovitost ruža
maslinjak u cvatu
Iz daljine čujem
jednostavan
prisan
ciganski osmerac

Irena zatvara prozor
Miguel Mejías o raskoši zbori
Dámaso razvezuje vreće ispunjene zrakom
s Diegovih slika

NAPULJSKA
PJESMA

Giacoma Leopardija
Emily Dickinson

Gospojo moja

U meni raste porok umiljate lakoće
uhvaćen u zamku patuljastih pismena
nedvojbeno strpljiv ljetopis čistoće
i unakrsnih žudnji

Nasip Volturna preskaču jahači
sudaje
starci
isprazni i krhki dusi dubina
Ravnodušno bratstvo

Ruše se balkoni
na nevjestin prsluk
kopče od rubina
Pijesak se skuplja pod Florin veo
Praktičnu i blagu zasebnost

Zastajem
u sjeni agave
dotičući obris sna i jave
pupoljak mirte u čudovišnu glibu
Polako se raspršavam

Uz malo napora
oslobodit ću se pamćenja
nelagode
svrhe
(jerbo je sve to u svezi)
Gospojo moja

Contrappasso

AMHERSTSKA PJESMA

Emily Dickinson
Aleksandru Aleksandroviču Bloku

Koze otpuhuju maslačak
brsteći grmlje na starinski način
mlako

monotono

Djevojčice dlanom dodiruju grudi usta trbuh
uz korijen riječi stiskajući krošnju jučerašnjeg stiha

O tanka frulo!

Unatoč svemu

ili možda ipak

Sijeda mi kosa prerasta u šipak
prepun jarke krvi i sićušne slatkoće

PETROGRADSKA PJESMA

Aleksandra Aleksandroviča Bloka
Dylanu Tomasu

Uistinu brižna starica prinosi svoj svežanj drva
lomači Giordana na Campo di Fiori
Cino da Pistoia
bolestan i prezren
umire u Cannori
a posve unutra
nagnuti u stranu
naizgled zbog mučnine
Marina i Sergej ostavljaju za sobom
kilogram prosa
nešto srebrnine
uvlačeći glavu u klizavu omču kao pod jastuk
Al svejedno
Dječačka je to sjen

PARIŠKA
PJESMA

grofa od Lautréamonta
Williamu Butleru Yeatsu

Poražena vojska
posrćuć planinom
pronalazi spokojstvo
u klupku koraka
ne mareći više
za prkos i čast

Pobjednici
ištuć opstojnost u sablasnoj šaci
raznose trupla bivših protivnika
bezimeno meso
kroz drač i kupinu

I sve se čini čistim
I preslica u rijeci
I presahli zdenci
Kao prije deset tisućljeća

KRAKOWSKA PJESMA

Georga Trakla
Wystanu Hughu Audenu

Milostivi kneže
Ne sudi o mojoj sreći stoga što preživih
dugotrajnu raspru Reda i Avanture
Moj put je završen

Moje lice sutonu okreće svoju nevidljivu stranu
Nadnaravno uski uštap

Moja mašta sličí na kožu mrtvacu
čiji mozak više udese ne broji

Kneže
Prisutnost tvoje odsutnosti
neprestano mi se nameće
premda tašti razum odbija da te prizna

Popuštam uzde
Razvezujem vatren čvor

MARSEJSKA PJESMA

Arthur Rimbaud
Fernando Pessoa

Sjedim i gledam slatki smiraj sunca
Avetinjski brijest
Naslonjen na kamen obiteljske kuće
osluškujem pomno koračanje straže
oprezan šapat trgovaca suknom
Jedan svećenik
i jedan vinogradar
žure u posjet
pozdravljajući usput
Laku noć
Zdravi bili i laku noć
Uza me
krupan seljak pognutih ramena
budalasto se smiješi

VAL-MONTSKA PJESMA

Rainera Marije Rilkea
nepoznatom pjesniku

Zašto se
dakle
jagmimo za prostor
između žrtvenika i žrtve
trenutak jedva razumljiv
ako ne stoga
što nam je u najbližem srodstvu
ovaj vrč
i ova voćka
i što smo samo jednom
i nikad više
BITI
To nije prednost
A ipak
Zdušno smo se skrili pod koru slastica
kao Etrušćanin pod božje krilo

ZAGREBAČKA PJESMA

Augustina Ujevića
nepoznatoj ženi

Djevo dostojna svake hvale
Sestro plemenita soja
I ushit
nadamak cilju
Krov pod injem
Prosac
I mudrost
peteljka ploda
Šljukino jaje
Beščutni kruh
I moj gospodar moja korist
Izdanak hvoje nad zamrznutim jezerom
I deбло
I bršljan što uspinje se uza nj
I lovor što priprostu krčmu svojim viteštvom kiti
I brnistra osuta rojem
I pozdrav
zalutalo zrno
I ratnik s plavim liščem na kacigi
*Jedno mu je oko modro drugo crno
a u njima bliješti vosak visoke svijeće
Plamen povijen prema tlu*
I savjest
besprizivni lovac
I mačke od pozlaćene bronce
Porculanski psi
I usne što zakopčavaju grlo
I riječi što nas naprečac otkrivaju
I pjesnik što poklanja prsten
čudeći se crti neba iznad zemlje
I jadnica Ana
I Jeanne Duval
s buketom cvijeća uz grob Gautiera
I lugar što šeta kroz Montsouris
I žed
I hrabrost

potporučnička vrlina
I slučaj
I sudbina
Sve počinje i sve okončava skupnim ishodištem
Blago onom
koji vidi da je na kraju snaga
Napustit će ovaj svijet bez imalo zlobe
kao čvorak jato
putnik stranputicu

VALVINSKA PJESMA

Stéphanea Mallarméa
Eugeniju Montaleu

5. rujna

Dok vrućica traje
sve su slike ispremiješane
i nije ih moguće podrediti
bilo kakvoj zakonitosti
Sklopčan
dodirujem čelo
noćni ormarić
svjetiljku

6. rujna

Divlji konjski galop odmiče kukuruzovinom
prostirući niti žutih poljskih pauka
Poslužitelji čiste tragove sinoćnje gozbe
pržeći kavu
i njen se miris širi
s mirisom rogača
i suhих jabuka
Negdje zvoni zvono

7. rujna

U snu
na jednoj od postaja
sustiže me glasnik
valjda isti onaj što bijaše u Kani
Emausu
Bethsaidi
Pri proklinjanju smokve
Uz jeruzalemski zid

8. rujna

Podižem pokrivač izvezen svilenim koncem
Opažam procijep kroz koji se probila svjetlost
Neugledna svjetlost-jezičak slasti
Prošle su me strasti

Pod šeširo m skrivam vrapčje gnijezd
Bijel kamenčić
Prah od kojeg zaborav je satkan

BIOGRAFSKI ULOMCI

I

Njemački pjesnik
JOHANN CHRISTIAN FRIEDRICH HÖLDERLIN
umro je poremećena uma u Tübingenu
7. lipnja 1843. godine

.....

Francuski pjesnik
STÉPHANE MALLARMÉ
rođen je u Parizu
18. ožujka 1842.
Umro je u Valvinsu
9. rujna 1898.

.....

Talijanski pjesnik
EUGENIO MONTALE
rođen je u Genovi
12. listopada 1896. godine

II

Engleski pjesnik
ROBERT BROWNING
umro je u Veneciji
12. prosinca 1889. godine

.....

Američki pjesnik
EZRA LOOMIS POUND
rođen je u Haileyu
30. listopada 1885. godine

III

Američki pjesnik
WALT WHITMAN
podlegao je spletu različitih bolesti u Camdenu

26. ožujka 1892. godine

.....

Talijanski pjesnik

GIUSEPPE UNGARETTI

rođen je u Aleksandriji

10. veljače 1888. godine

IV

Njemački pjesnik

GEORG HEYM

udavio se prilikom sklizanja na zaleđenoj rijeci Havel

blizu Berlina

16. siječnja 1912. godine

.....

Francuski pjesnik

RENÉ CHAR

rođen je u L'Isle-sur-Sorgue

14. lipnja 1907. godine

V

Američki pjesnik

EDGAR ALLAN POE

umro je u delirijum tremensu u Baltimoreu

7. listopada 1849. godine

.....

Francuski pjesnik

ISIDORE LUCIEN DUCASSE

(pseudonim: GROF OD LAUTRÉAMONTA)

rođen je u Montevideu

4. travnja 1846.

Umro je pod nejasnim okolnostima u Parizu

24. studenoga 1870.

.....

Engleski pjesnik irskog podrijetla

WILLIAM BUTLER YEATS

rođen je u Sandymountu

13. lipnja 1865. godine

VI

Engleski pjesnik

WILLIAM BLAKE

umro je u Londonu

12. kolovoza 1827. godine

.....

Francuski pjesnik

CHARLES BAUDELAIRE

rođen je u Parizu

9. travnja 1821. godine

VII

Španjolski pjesnik

FEDERICO GARCÍA LORCA

strijeljan je od Frankove civilne garde u Viznaru

19. kolovoza 1936. godine

.....

Srpski pjesnik

BRANKO MILJKOVIĆ

rođen je u Nišu

29. siječnja 1934. godine

VIII

Talijanski pjesnik

GIACOMO LEOPARDI

umro je od slabosti srca u Napulju

14. lipnja 1837. godine

.....

Američka pjesnikinja

EMILY DICKINSON

rođena je u Amherstu

10. prosinca 1830.

Umrla je u istom mjestu

15. svibnja 1886.

.....

Ruski pjesnik

ALEKSANDAR ALEKSANDROVIČ BLOK

rođen je u Petrogradu

16. studenoga 1880.

Umro je u istom mjestu

7. kolovoza 1921.

.....

Engleski pjesnik velškog podrijetla

DYLAN THOMAS

rođen je u Carmarthensireu

27. listopada 1914. godine

IX

Austrijski pjesnik

GEORG TRAKL

izvršio je samoubojstvo u Krakowu

4. studenoga 1914. godine

.....

Američki pjesnik engleskog podrijetla

WYSTAN HUGH AUDEN

rođen je u Yorku

21. veljače 1907. godine

X

Francuski pjesnik

ARTHUR RIMBAUD

umro je poslije amputacije noge u Marseilleu

10. studenoga 1891. godine

.....

Portugalski pjesnik

FERNANDO ANTÓNIO NOGUEIRA PESSOA

rođen je u Lisabonu

13. lipnja 1888. godine

XI

Austrijski pjesnik

RAINER MARIA RILKE

umro je od leukemije u Val-Montu

29. prosinca 1926. godine

XII

Hrvatski pjesnik

AUGUSTIN UJEVIĆ

umro je od raka na jednjaku u Zagrebu

12. studenoga 1955. godine

XIII

Nepoznat pjesnik

i nepoznata žena

rođeni su u noći između 11. i 12. veljače
1976.

a umrijet će zajedno sa mnom

i zajedno sa mnom prekrit će ih kukolj

sa sjevera kukolj

sa zapada kukolj

s istoka kukolj

s juga kukolj

.....

Oni su privid moje pogubne volje

Kamen

što ga odbaciše graditelji

BILJEŠKA
UZ POHVALE

Ivan Martinac rođen je u Splitu
28. ožujka 1938. godine

KAZALO

11	UVOD U POHVALE
15	TÜBINGENSKA PJESMA
19	VENECIJANSKA PJESMA
23	CAMDENSKA PJESMA
27	BERLINSKA PJESMA
31	BALTIMORSKA PJESMA
35	LONDONSKA PJESMA
39	VIZNARSKA PJESMA
43	NAPULJSKA PJESMA
47	AMHERSTSKA PJESMA
51	PETROGRADSKA PJESMA
55	PARIŠKA PJESMA
59	KRAKOWSKA PJESMA
63	MARSEJSKA PJESMA
67	VAL-MONTSKA PJESMA
71	ZAGREBAČKA PJESMA
75	VALVINSKA PJESMA
79	BIOGRAFSKI ULOMCI
87	BILJEŠKA UZ POHVALE

Ivan Martinac
POHVALE

Design
CPL
meter
RADE GALONJA
Tisak
NITRO SLOBODNA DALMACIJA, Split
Tiskanje dovršeno lipnja 1981. godine

Rukopis POHVALA nagrađen je odlukom
Predsjedništva Skupštine samoupravne
interesne zajednice u oblasti kulture
SR Hrvatske od 24. listopada 1980. godine